

Wichelen

Om te

Wikken

Colophon

Titel: Wichelen om te wikken

Auteur: Maarten van den Oever

Uitgever: Stichting Dubitatio

Liberat

Plaats van uitgave: Utrecht

Jaar van uitgave: 2020

Editie: eerste

(ISBN: 9789492752185)

Vooraf

Om te begrijpen dient de metafoor van de wichelroede (zie afbeelding op het schutblad). Dat fraaie beeld dat je een stok met twee pootjes bij de pootjes pakt en daarmee zoekend rondloopt, totdat het losse eind begint te trillen in je hand en naar beneden wijst: hoera, het water is gevonden.

Zo doen we dat een beetje met alles. Want:

. Wichelen is bewegen en schudden zegt Van Dale. Dat is het eerste wat je met elk beeld dat je voor ogen komt doet. Er mee rammelen, het om en om draaien, kijken wat erin zit, en voelen hoe het aanvoelt, je verzamelt je informatie totdat je het tot een beeld hebt samengesteld.

. Wikken komt na het wichelen. Het is, zegt Van Dale, het op de hand wegen, er rijpelijk over nadenken, het voor en tegen nagaan. Jazeker, want met alleen schudden en onze waarnemingen verzamelen zijn we er natuurlijk niet. Je kunt immers niet bedenken dat dat 'water' betekent, als je niet eerst bedacht hebt dat het over water zou kunnen gaan. Dus komt na het wichelen per se het wikken: wat is dit wat we nu als beeld hebben? Pas na rijp beraad, na de gedachte dat het de wind was of onze zenuwen die het wicheleind lieten bewegen, kun je de gedachte laten overheersen dat het waarschijnlijk toch water is. Wikken is noodzaak om tot iets te besluiten. Want zonder dat worden we letterlijk ondoordacht, begrijpen we niet dat het trillen op water wijst.

Wichelen doe je ook niet zomaar. Met iets heen en weer rammelen, het om en om draaien, moeten we wel doen en goed doen om een goed oordeel te vormen. Zonder wichelen is wikken onmogelijk, of liever, op niks gebaseerd. Maar omgekeerd geldt ook dat wichelen zonder wikken onzinnig is: als je alleen voelt en ervaart maar niet bedenkt wat er gebeurt en wat je meemaakt, blijft de ervaring leeg en heb je geen idee van je leven en je omgeving.

Nee, Wichelen doe je om te wikken.

De uitspraken in deze uitgave zijn uitspraken van de wichelaar die wikt. Hij heeft ervaringen opgedaan en hij weegt ze in zijn gedachten. Hij meet ze niet, want meten veronderstelt een maatlat, een weegschaal, waarmee je precies weet waartoe en hoeveel en waaraf. Nee, dat weet deze wichelaar niet, dat is aan de lezer als die dat wel denkt te kunnen doen. Deze wichelaar wikt en de lezer moet zelf bedenken hoe hij zou wikken en of er wel iets te wegen valt.

En wik niet te veel en niet te gulzig: een uitspraak per dag is genoeg. Eerst goed wichelen, geduldig met veel tastzin en goed humeur, en pas daarna eens gaan wikken. En loop er niet in vast. Het leven gaat ook verder als er niet een hard besluit ligt, voortgezette twijfel is juist productief want houdt je denken in stand, en een 'nee' is niet het eind maar juist het begin van het debat. Leven met gedachten is leuk, leven met besluiten is saai.

Maarten van den Oever

Utrecht, april 2020

Van deze serie aforismen wordt door Feeke van Belle een serie van grafische verbeeldingen, één per aforisme, gemaakt, die op kaartjes zullen worden weergegeven. Al die kaartjes passen in een doosje en dat doosje moet je gewoon naast je bed zetten. Niet open doen als je gaat slapen -want dan slaap je niet meer- maar opendoen als je wakker wordt. Niet geloven in een volgorde – elk kaartje is onwillekeurig (of misschien juist willekeurig, maar dan die van mijn wil) verbonden en daarom kom je van het ene kaartje vanzelf bij alle andere. Dan bekijk je één beeld (niet twee, niet drie, gewoon, niet meer dan een), neemt de woorden in je op, en ben je meteen klaarwakker: de dag is daar om beelden te vormen, ideeën wakker te roepen. Heel de dag wentel je en draai je de woorden, wat zou dat voor jou zijn, wat kan dat wakker roepen, is dat een wereld voor de toekomst of voor het verleden, wat worden wij? Daarover te kunnen denken, wat kan er mooier zijn dan dat!

wichelen om te
wikken:

---

0 = niets; dat is tenminste iets.

1. Van de diersoorten zijn wij, mensen,
de enige irrationele

2. Liberalisme is in en uit zichzelf noodzakelijkerwijs
ondemocratisch,
omdat het uit zijn principe het gemeenschapsbelang niet voorop
kan stellen

3. Markt en staat zijn onverenigbare principes

4. De staat is onmacht in een markt-samenleving

5. a talk is a talk, and a walk is a walk

6. Don't betray the moment.

7. Twijfel is een kwestie van lef

8. Kwantiteit bestaat fysiek niet

9. Technologie is gesublimeerde ambacht
10. Als samenstellend bestanddeel van de methodologie
is de dichotomie enkel een willekeurige optie
11. De waarheid wordt door de feiten verborgen
12. Kennis/kennen is nooit verantwoordelijk voor keuzes.
13. Wat betekent zekerheid,
als je het niet aandurft die op de proef te stellen
14. De tijd beidt niet
15. Data zijn geen resultaat,
interpretatie is dat wel
16. Die waarheid die we niet in twijfel durven te trekken,
Is een twijfelachtige waarheid
17. Als het wezenlijke begrijpen geen kennis is,
dan is kennis nog slechts de rafel van wat is

18. Als we de wereld niet kunnen ontwerpen,
kunnen we haar niet redden.

19. 'Waarheid' zeggen is niet alleen een uitspraak in de taal
maar ook over taal:
het is iets zeggen over iets zeggen.

20. Wiskunde is taal

21. De inwendige wetmatigheid van de wiskunde is zinledig,
is rederijkerij

22. Wezen en waarheid vallen slechts toevallig samen

bl. 42.

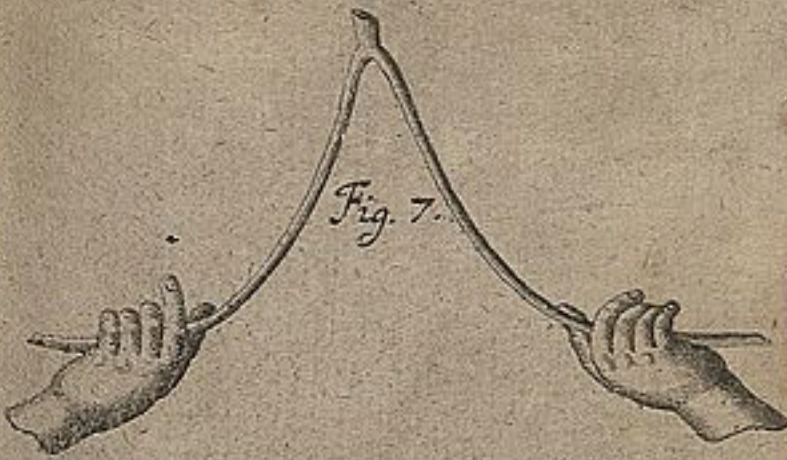
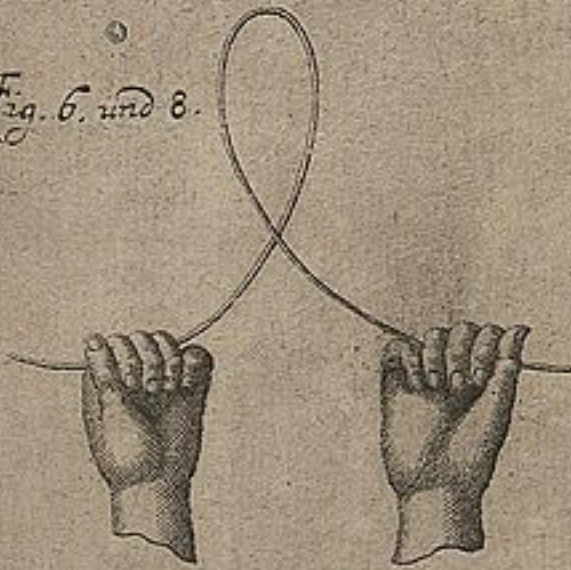

Fig. 6. und 8.

23. Het wezen geeft beslissingsopties,
de waarheid sluit die uit.

24. Wetenschap is theologie in vermomming

25. Feiten hebben geen fysiek bestaan

26. Feiten bestaan niet,
gebeurtenissen wel.

27. Theologie en wetenschap hebben hun onderwerp gemeen,
alleen de bril verschilt

28. De vraag wat kunst is,
is irrelevant

29. Weten is verwachting,
en dus is wetenschap voorzienigheid.

30. Als waarheid zou bestaan,
moest ze een gradatie van waarschijnlijkheid zijn.

31. Wetenschap is een tot technologie vernauwd wereldbeeld geworden.
32. Vernieuwingsbewegingen komen voort uit het streven naar regressie
33. Wie vooruit wil
moet achteruit beginnen
34. Je moet de samenleving besturen,
niet bestuurd worden door de samenleving.
35. Het idee dat mensen 'van nature' zijn, halveert ze
36. Wetenschap is nu: 1 ding = $\frac{1}{2}$ ding
37. Als wetenschap geldt nu: data = informatie (en vice versa).
38. Essenties zijn afspraken
39. Een getal is geen eigenschap
40. Een essentie is een in de werkelijkheid geplaatste gedachte.

41. Als wetenschap bestaat,

moet die gaan over het verbeteren van vragen,
niet over het geven van antwoorden.

42. Een concept is een tracking device

43. Gedachten bestaan fysiek

44. 'Meten' is taal van de zelfbevestiging voor wanbegrip.

45. Academische onafhankelijkheid is in de 21^e eeuw een contradictio
in terminis

46. Van twijfelen word je soepel, van zekerheid word je stijf.

47. Een mens is een omkerende kip: hij bouwt zich heel zijn leven
gedachtenscherven,
vormt daarvan een ei en kruipt erin terug, en waant zich dan
veilig.

48. Wiskunde is on-kunde

49. Het bestaan van de wetenschap verklaren op wetenschappelijke gronden

is zeer onwetenschappelijk.

50. Naarmate de representativiteit van het bestuur afneemt, neemt op korte termijn de juridisering toe, en gaat op de lange termijn de moraal ten onder.

51. De trias politica verhult de absolute macht maar heft die niet op

52. Meten is geen weten, maar weten is wel degelijk meten.

53. Weten is geen begrijpen en ook niet het tegenovergestelde daarvan.

54. De moraal van de politiek is de niet-publieke opinie vertegenwoordigen

55. De weg is smal voor jongetjes

56. Twijfel bevrijdt.

57. Wij kennen niet, wij ontwerpen

58. Het idee dat kennis bestaat is een pure constructie.

59. Das Fressen da, wozu die Moral??

60. Liberale democratie is een contradictio in terminis

61. De ontkenning van het bestaan van vrouwelijks heerszucht blijkt uit het ontbreken van een vrouwelijke vorm van 'dictator' en een vrouwelijk equivalent van 'machismo'.

62. De morele fout van antisemitisme is niet dat het om joden maar wel dat het om haat gaat.

63. Data zijn data (*en enkel data*)

64.Zonder oordeel zijn data vacuüm.

65.Een oordeel is een uitspraak, geen ding.

66.Oordelen ontwerpen de werkelijkheid

67.De vraag is niet of een oordeel mogelijk is; de vraag is of het oordeel is, d.i. gewild is.

68.Een oordeel is een bepaling door de wil, niet door een feit.

69.Wiskunde is een nuttige fictie

70.Kennis staat niet buiten het leven, maar is het leven.

71.Mathematica gaat precies even ver als de potentie van het ontwerpen.

72.Concepten worden door normen bepaald (Canguilhem) en normen door hun ontwerp.

- 73.Het getal is een ontwerp, niet een norm.
- 74.Het enige, dat verwijst maar niet fysiek is, is het getal.
- 75.Tijdloosheid van mathematica is een taalkundige fictie.
- 76.Immorele getallen bestaan niet, dus zijn ze altijd moreel.
- 77.Zonder ontwerpen hebben getallen wel dynamiek maar geen inhoud.
- 78.Plato's eerste fout: het getal als idee.
- 79.Wat onontworpen is,
maar toch bestaat,
dat is het kwaad.
- 80.Plato's tweede fout: niet de eeuwigheid is god, maar de tijdelijkheid
- 81.Een gegeven is geen ja-nee keuze, geen dichotomie, geen bit.
- 82.De mens is het enige roofdier dat ook zonder behoeftes moordt

83. Wie weet is opgesloten,
wie ontwerpt is vrij

84. Kennis is het einde van het denken.

85. Poëzie wordt niet gemaakt,
ze vloeit.

86. Willekeur is de keuring door de wil,
en dus subjectiviteit.

87. Kennis vs. willekeur = einde vs. begin.

88. Woorden zijn tekeningen

89. Cijfers zijn denkbeelden

90. Normen bepalen concepten

91. Niets is wat het was of zal zijn.

92. Niet-zijn is alleen fysiek als denkbeeld.

93.Een gelijk bestaat niet

94.Niets= iets dat niet bestaat

95.De uitspraak dat iets niet bestaat,
bestaat.

96.Niets = iets dat als uitspraak bestaat.

97.Bestaat niets?

98.Plato's derde fout: de democratie stoelt niet op wijsheid

99.Democratie bestaat allereerst als communaal ontwerp

100.Gelijkwaardigheid is niet biologisch

101.Macht breekt moraal

102.De politieke partij is een terugslagklep:

Zodra de constante stroom van boven naar beneden een stroom
van beneden naar boven tegenkomt,

gaat ie dicht.

103.Polderen **lijkt** op onderhandelen.

104.Het gerecht handelt democratisch,
het parlement veroordeelt.

105.Spinnen zonder web vallen.

106.Democratie = gemeenschap

107.Gelijkwaardigheid is ideologisch

108.Wij zijn ongelijkwaardig en gelijkgerechtigd

109.Zonder recht geen democratie.

110.Kwantiteit verhult de norm

111.Kwantiteit is dogma

112.Empirie bedriegt

113. Gelijkwaardigheid is bezwering van ongelijkwaardigheid.

114. Gelijkwaardigheid is ontkenning,
een ministerie dat oorlog voert terwijl het 'vrede' heet.

115. Verschil en waarde zijn 2 dimensies.

116. Leviathan is vrede.

117. Neen, dan discussie;
ja, dan het einde van het denken.

118. Het sociale contract is een denkverbod.

119. De partij oligarchisch geworden,
wat wordt dan de oligarchie?

120. Agressie trekt agressie.

121. Consensus kopen heft die op

122. Democratieën moorden ook

123.Eerst komt de vijand,
dan zijn ongelijk,
en niet andersom

124.Less is a bore (Robert Venturi)

125.Vermehrt das Schöne (Secession)

126.Data bestaan,
kennis niet,
maar begrip weer wel.

127.Politici willen stemmen,
niet mensen.

128.De uitspraak 'Op een dag zal ik dood zijn in mijn bed'
is
een contradictio in terminis

129.De '2' bestaat niet
(en de rest van de getallen trouwens ook niet')

130. de

voor

achteruit

gang

(=voorachteruitgang)

131. Feiten = ontwerpen

132. God is niet dood,
hij heeft niet geleefd

133. $1 + 1 = 11$

134. Bureau -politiker

135. Een despoot is een machtsmisbruiker,
een regel is een gebruik van macht

136. Dood zijn kun je niet

137. Partijen zijn klimladders

138. Zonder democratie geen mensen

139. Individuen zijn slechte kiezers

140. Vrede is voor winnaars

141. Geluk is dat de markt niet echt bestaat.
142. Wij verzinnen onszelf
143. Waarheid is een vanuit normen gemaakt concept.
144. 'Polariserend' noem je een mening als je die wilt onderdrukken.
145. Mensen kiezen voor het paradijs, niet voor politici
146. Spreken is een armzalige reductie van denken
147. Liefde zonder denken is liefdeloos.
148. Voor wie gelijk is, is er niets te bespreken
149. Bewijs leveren is een morele verplichting, niet een rationele
150. Zeker willen weten is een gebod, geen logische onontkoombaarheid.
151. Geen groter tirannie dan de lieve vrede.

152.Zending en democratie verdragen elkaar niet.

153.De waarheid is een ontworpen werkelijkheid

Veel. Van beroep

ben ik

Maarten